

Írások · Cikk · 2016. május

Mezőtúri és tiszafüredi edények egy szatmári konyhában

A szatmári falvakban alig volt fazekas, mégis minden konyha tele volt mázas cseréppel. Honnan jöttek az edények, és hogyan lehet őket felismerni?

Szatmári Füzetek 9. szám, 2016

Fotó: Dguendel, 2024 · Wikimedia Commons · CC BY 4.0

A gyűjteményem hatvannégy cserépedénye közül egyetlenegy készült Szatmárban. A többi mezőtúri, tiszafüredi, nagybányai vagy ismeretlen műhelyből származik, és ez nem a gyűjtés hibája, hanem a táj adottsága: a Szatmári-síkság agyagja nem volt alkalmas fazekasságra, az edényt a vásárok és a vándorkereskedők hozták.

Kik hozták?

Az adatközlőim egybehangzóan a „fazekas szekereseket” emlegették, akik aratás után, augusztus végén és szeptemberben járták a falvakat. A mezőtúri szekér a nagyobb tárolóedényeket, a köcsögöket, a szilkéket és a tejesfazekakat hozta; a tiszafüredi kereskedők a mázas tányért, a butellát és a díszes tálát.

A fizetés gyakran gabonában történt: „amennyi búza belefért, annyiba került a fazék”, mondta 1989-ben Szondi Eszter, akinek konyhájából tizenegy edény került a gyűjteménybe.

Hogyan ismerhetők fel?

A mezőtúri edény vastagabb falú, vörösesbarna cserepú, mázatlan külsején gyakran fésűs vonaldísz fut körbe. Belül sárga vagy zöld ólommáz. A tiszafüredi darabok vékonyabbak, fehér engóbon írókázott piros-zöld virágdísszel, a tányérok peremén jellegzetes hullámvonallal. A nagybányai edények szürkésfehér cserepűek, mázuk erősen fénylő, mintázatuk tartózkodóbb.

A gyűjtemény tizenkét tányérján a hátoldalon karcolt jel vagy név található. Ezeket a jeleket összevetettem a mezőtúri és tiszafüredi múzeumok publikált mesterjegyeivel, és négy esetben sikerült műhelyhez kötni a darabot. A legkorábbi datálható tányér 1876-os, a legkésőbbi 1934-es. Ezek az évszámok pontosan kijelölik azt a fél évszázadot, amikor a szatmári konyha mázas cserépből élt, mielőtt a zománcos bádog és később a műanyag mindent kiszorított.

Források és irodalom

1. Kresz Mária: Magyar fazekasművészet. Budapest, Corvina, 1991.
2. Füvessy Anikó: A tiszafüredi mázas kerámia. Debrecen, 1993.
3. Saját gyűjtés: K-001–K-064. leltári számú kerámiák adatlapjai, 1979–2015.

Letöltés

[PDF-ben \(cikk\)](#)

Idézés: Vas Erzsébet: Mezőtúri és tiszafüredi edények egy szatmári konyhában. Szatmári Füzetek 9. szám, 2016.

Témák

kerámia · tárgyi gyűjtemény · vásár · konyha

Kapcsolódó írások

Tulipános ládák a Tiszaháton: asztalosműhelyek és feliratok, 1840–1910